

ПЕРЕДПЛАТА на „РУСЛАНА“
вносять: в Австрії:

на цілий рік . . . . . 24 К
на пів року . . . . . 12 К
на чверть року . . . . . 6 К
на місяць . . . . . 2 К

За границею:

на цілий рік: зі щоденною ви-
сылкою 7 доларів або 14 рублів;
з висылкою двічі в тиждень 6 до-
ларів або 12 рублів; з висылкою
що суботи 5 доларів або 10 руб.
Поодиноке число по 10 центів.

Телефон Редакції ч. 1484.

Конто почт. шадницї ч. 98.704.

РУСЛАН

християнсько-суспільний дневник.

„Виреш ми очи душу ми виреш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш,
бо рукою ми сердце і віра русна“. — З Русланових польові М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня крім
неділь і руских свят о 5 год
по полудни. — Редакція, адміні-
страція і експедиція „Руслана“
при ул. Хмельовского ч. 15, II
поверх. Експедиція місцова
в Агенції Соколовского ул. Я
гайлоньска ч. 3.

Рукописи звертає ся лише
попередню засторогу.

Рекламації лише неопечатані
є вільні від порта. — Оповістки
звичайні приймають ся по ціні
30 с. від стрічки, а в „Надсо-
нім“ 40 сот. Подяки і правлі
дonesеня по 30 сот. від стрічки

Здичілість в прилюднім і по- літичним життю.

(□) Здавна вже відзивають ся при вся-
ких нагодах і в дневникарстві і на прилюдних
сходинах голоси і наріканя на здичілість в
політичній життю, на несумлінність у виборі
середників для побороування противника.

Нераз уже і в нашій дневнику вказувано
на се, як особливо серед рускої суспільности,
в рускім дневникарстві і на прилюдних scho-
динах ся здичілість дійшла останніми часами
до неможливого і у інших народів нечу-
ваних границь. В останніх днях мали ми на-
году вказати на руского Катиліну, котрий на-
творивши всякого лиха для народу, вислугу-
ючи ся всяким его ворогам, намагав ся відо-
мовити злодійською методою („ловіть злодія,
ловіть!“) відвернути від себе і своїх промахів
бачність рускої суспільности, а своєю „Scharf-
macherei“ виставити себе справдешним Като-
ном. Вихований в суспільній багаті і не маючи
крім безлічи лиха заподіяного рускому наро-
дові виказати ані дрібки дійсного придбання,
намагає ся сею баготною нечестю оплю-
гавлювати людей дійсною, позитивною праці
і реальних придбань для руского народу і его
народно-політичного і культурного розвитку і
поступу і тим способом в своїх нападах ска-
женими вводити в нашу суспільність най-
дикші способи боротьби, щоб лише вдоволити
своїй злобі непогамованій і безмежній при-
страсти.

Сказав колись Вольтер, що „чесний чо-
ловик поступає справедливо, щиро і благородно“.
Але чиж можна сподівати ся чогось по-
добного по такій катилінарській личности, ко-
тра в своїй пристрасти і скаженнівї намагає
ся бодай сплюгавити противника політичного
своєю поганово посокою, наколи вже не може
своїх жертв розшмагувати?

Серед таких відносин падають жертвою
в нашій суспільности люди, що своє найліп-
ше знане і свої сили обертали на працю для
народу, а за те доживали сего, як люді, без
уської моральної і суспільної вартости, визна-
чні лише страшною несумлінністю і безлично-
стю, підсували сим щирим народним тружен-
никам найпоганіші цілі і змаганя, прикмети
і вчинки, так що они стояли безрадними, що-
би не скаляли ся сею філею баготною своїх
напастиків.

Отся безмежна злоба і пристрасть, отся
pala fides, котрою руководять ся такі кати-
лінарські личности, впровадили серед нашої
суспільности нечуваній розстрій і страшу
здичілість, а дневникарству, котре давало
місце сим плюгавим нападам, нанесли вели-
ку шкоду. Сегодня вже й серед рускої суспіль-
ности, годованої замість здорового корму сею
отруєю баготною витвору, починає ся прояв-
ляти отверезене із сего зачадження, недово-
лене такими способами політичної боротьби
в прилюднім і політичній життю, бо замість
пописів катилінарських личности в їх нападах
скажених, руска суспільність відчуває потре-
бу позитивного званя, потребу чесної і при-
людної боротьби культурної. Важкі часи, які
переживає наш нарід, вимагають здорового
покоління, а не звироділих личности. У нас
вельми мало людей дійсної праці, тимто
кожда одиниця повинна бути дорога і може
найти місце серед суспільности та трудити
ся для добра народу. Політично і морально
переворотні катилінарські личности відверта-
ють лише бачність від дійсної роботи своїм
ревунством і нападами, а тепер коли роз-

ходить ся о осягнене для нашого народу мі-
сця поруч інших культурних народів, повинна
наша суспільність і наше дневникарство най-
ти стільки свідомости і сміли, щоби визволи-
ти ся від катилінарських ревунів, напасників і
клеветників, а тоді може проявити ся уздо-
влене нашого прилюдного житя.

II. Конгрес австрійський для охорони дітей і шкеланя молодежи.

(Допись в Сольногороді).

(Дальше).

В розправі над звітом д-ра Гайніша
про роботу дітей звернув між іншими
др. Паттай бачність на се, що при пола-
годі сего питання треба мати на тямці не
тільки дітей, але також тих, котрі їх вижи-
вають. В хліборобськім господарстві є дві
групи: велика земельна посілість, і середне
та дрібне хліборобство. Роботу дітей в про-
мислі і великій посілости треба заборонити.
Однак в середнім і малім господарстві хлі-
боробськім представляє ся справа зовсім
иначе.

Хлібороби дрібної посілости приневолені
глядіти помочи в своїй семі, а колиб хлібо-
робам віднято сю поміч, то не могли бы
вижити свої діти. Се довело бы не до пе-
ремени суспільних відносин, але до витвореня
хліборобского пролетаріяту. Очевидно треба
таку роботу дітям і в хліборобстві заборони-
ти, котра наносила бы ім тілесні і моральні
шкоди, але при тім треба мати також на
тямці відносини середньої і дрібної посі-
лости. Бесідник промовляє за внесеннями по-
сла Офнера і звертає до держ. ради,
щоби забрала ся для добра населеня і дер-
жави до хосенної законодавчої роботи.

Світлою проявою на конгресі було рі-
шуче і сміливе становище численних бесід-
ників апоміж духовенства, котрі вельми ви-
мовно боронили становища катол. Церкви і
домагали ся всюди зазначеня в дотичних
предлогах законних впливу Церкви на релі-
гійне і моральне виховане молодого по-
коління.

Наші свьященники в „Діла“, котрі такі
уступчиві для промахів жидовина в „Діла“
або для радикальних і соціал-демократичних
змагань серед нашої суспільности і молодого
покоління, могли бы були тут багато навчити
ся, як тут представники катол. Церкви одно-
душно ставали проти струї ворожої релігії і
Церкви, як домагали ся охорони молодежи
для релігійно-морального розвитку на-
роду.

В другім відділі конгресу пере-
ведено під проводом б. міністра просвіти
Мархета протягом четверга і п'ятниці (пе-
ред полуднем) розправу над звітом секц. рад-
ника в міністерства судівництва д-ра Міл-
лера: Підготовлене і переве-
дене закона про охоронне ви-
ховане. В звіті тим зазначив він, що ухва-
лений палатою вельможе начерк закона про
охоронне виховане подає відповідну основу до
розв'язки сего питання, важного для культури.
Засади там установлені, після котрих суспільні
організації охоронні і загал мають бути втя-
нені до участи, є добрі. Для практич-
ного переведеня охоронного
вихованя окрім коначного числа прилюд-
них і приватних інститутів для вихованя по-

трібні є ще засновини окремих прию-
тів в більших містах для приміщення загро-
женних дітей, або відданих до охоронного ви-
хованя. Потреба також нагляду над охорон-
ним вихованем в чужих родинах.

Потреба курсів для виобразованя
відповідного персоналу для вихованя в таких
інститутах. Охоронне виховане є
лише крайнім середником про-
ти зіпсути. Але не можна допускати,
щоби задачі повірені іншим добродійним ін-
ститутам були пересунені на охоронне вихо-
ване. Для того треба також дбати про сі інші
інститути, чи то они прилюдні, чи приватні,
особливо про розвиток інститутів для шкелан-
ня убогих дітей. На тім полі коначне свіді-
лаве прилюдних і приватних чинників. Для
виконаня сих справ потреба відповідної суча-
сности статистики всіх інститутів для
шкеланя молодежи, а також для охоронного
вихованя дітей. А передовсім треба ухва-
леня закона про охоронне ви-
ховане молодежи і карного за-
кона для молодежи.

В звязи із звітом д-ра Міллера по-
дав відоручник статист. осередної комісії др.
Форхер поясненя про катастер всіх
єствуючих улаждень і інститутів для охорони
дітей і шкеланя молодежи у Відні, дол. і гор.
Австрії, Сольногороді і Стирї, виданий ста-
тист. комісією (сей катастер роздан членам
конгресу), а се може послужити яко провід-
ник і поради для людей, що займають ся
сими справами. Потреба бы сей катастер щорі-
чно доповнювати і розширити на всі краї
Австрії.

Ольга Цедлякович домагала ся,
щоби дівчата по скінченім 14-ім році жатя,
котрі мають стати служницями, оставали
дальше під охороною інститутів до 17. року,
були поручені приличній родині і одержали
відповідне вивоване в інституті.

В дальшій розправі звернено бачність на
успішний розвиток улаждень по військовому
приютів для хлопців і на потребу курсів для
вихованелів.

Кравчий інспектор Рігер домагав ся
введеня правильних курсів для
виобразованя учителів у всіх справах охорони
дітей. Признано також коначну потребу дер-
жавних приютів для молодежи,
котра вимагає педагогічного ліченя, а
секц. шеф міністерства судівництва заявив,
що закон відповідно новітнім поглядам за-
мість жари молодих провинни-
ків предвиджує для них засновини
державних інститутів для по-
прави, а поки що має бути засновано та-
ких інститутів чотири. Графиня Фінфкір-
хен домагала ся введеня заводової науки
для дівчат в домах для поправи, щоби від-
так могли мати чесний заробіток, а директорка
Шварц вказала на потребу морально
загрожених дівчат, інститутів вихованя для
унавіших морально, строгих кэр для торговців
живим товаром і покушнів тогож, а учителька
Роллер зазначила, що кориснійше є ви-
ховане таких дівчат при родині і домагала ся
законного управліньня сих справ.

Просимо домагати ся „Руслана“ по всіх
рестаураціях, каварнях, торговлях і предну-
вати нам нових передилатників в кругах сво-
їх знакомах.

„Віз і перевіз“.

(Відповідь безіменному автору (рефлексий
свьященника) „Наслідки станіславської орієн-
тації“).

(Дальше).

VII.

Свьященник в „Діла“ розводить дальше
свої мудрости, що „Еп. Хомишин палкої вдачі,
найшовши радикалізм в диецезїї, почав бор-
бу і гадав одним почерком пера, одною мі-
снєю, однимі реколекціями его знищити. Се
не удало ся. Почав протє основою віду-
рбу організацію незалежному від давної. Та
стало ся, що ані своїх не зорганізував а про-
чих не своїх до своєї справи зразив. Докавом
того є послідні вибори“.

Чи Преосвьященній Хомишин хотів нагло
знищити радикалізм, се питане, яке насуває
ся при читаню статі „Діла“. Скажемо рішучо,
що ні! Справа була обдумана і точно після
плану поведена. Она осягла свою ціль, без
огляду на се, чи відразу се вдало ся. Радика-
лізм нараз не повставав, нараз і не зник, він
Однак ослаб більше, як о половину своєї
сили. Се вже досить! Ті борби, ті радикальні
розмахи і радикальні змаганя затихли. На-
ступило отверезіне, хотяй денеде ще бундо-
чно одиниці его піддержували. Нині радика-
лізм притушив ся, а творці его не мають від-
ваги показувати ся своїм сторонникам на
очи. Они призмрїрили, а все те є завдяки ро-
боті Преосв. Григорія, місій, реколекцій,
посланий.

Gutta lapidem cavat. Сам же автор
„Наслідків станіславської орієнтації“ сказав
передше, що нарід мимо радикальства остав
віруючим, отже пішов за проводом свого ар-
хіпастира і свьященників. Зло далеко тяжше
усунути як его вности, тим більше, що серед
темноти і многобеззаконности тамтїйшого се-
лянства зло загнїздило ся було глибоко в
народі а радикалізм доливав ще оливи і по-
собляв злу під кожним зглядом. Інший Вла-
дика був би або нічо не робив або був би
утратив надію на побіду і довіре в свої сили
і був би побіджений, однак Преосв. Григо-
рій оснував самостійні організації в корот-
кім часі і дав доказ великого хисту і талану,
а плодами тої християнської роботи є великі
інституції в Станіславові як дім сиріт, Ін-
ститут, великий дім на улиці Липовій, Цер-
ковна Штука і т. д. представляють кілька-
міліонову вартість. Се є патриотизм, се є та
жива віра і праця в Христі для добра вічно-
го і дочасного своїх вірних.

А щож ви зрєбали, чи є у Вас „Місіо-
нар“, Календар его, є „Основа“ хоть, або „Ру-
слан“, є в вашім селі деяке братство крім
свьячкового або люди більше разів сповіда-
ють ся як раз в рік і то зле, а науки як і-
дуть, а катехизація, а школа?

А кого то Ви зорганізували, християні?
Ех ні, радикалі! А чваните ся, що Ви до-
брий свьященник! А хто то попірав радикаль-
них послів? А хто учив правиборців, щоби не
схрунили але голосували на радикального
посла?

А Ви кажете, що диецезія зрадикалізо-
вана, що Епископ ані своїх не зорганізував
ані не зеднав симпатїї у чужих, а то хто ви-
нен? Епископ? Таже Ви і Ваш легіон! А по-
тім сїдаєте та пишете статю до „Діла“, що
Еп. Хомишин зіпсув диецезію!

VIII.

Спитаю ся Вас дальше, де то Ви чули,
щоби наш Владика в супереч інтенціям Па-

пи Льва XIII, або Митрополита Андрея голо- сив сидіти в захристі? Владика казав, щоби священники пильнували більше захристі, як дочасних справ, бо в нас було таке загніздо ся, що священник нераз був усім, але не священником, або аж вінци священником, а Владика домагає ся бути найперше священником а опісля по силам і иншими справами займатися. Бож хто не пильнує захристі, то і поза захристію робота на ніщо здасть ся. А коли мені вільно вже отсю Вашу напасть простувати, то я питаю ся, хто Ви є? Чи Ви до захристі призначені, чи до роботи поза захристію. Коли мені на се відповісте, то я Вам скажу одну велику тайну. Питаю ся дальше, де Ви більше сидите, чи в захристі, чи Ви вже може вийшли із захристі?

Дальше моралізує священник з „Діла“, що „як духовенство замкне ся і відгородить ся від народу і Січовикам радикальним не буде уділяти Св. Тайн за січову ленту і т. д. то оно не досроло ще, повідає, до своєї задачі і радикалізму оно не поборє! А щобі нарід не йшов до радикальної примани, але держав ся віри і Церкви, то треба до него зблизити ся а не втікати, не замикати ся в осібні товариства і партії. Треба, мовляв, до того не загонистости, доктринерства, ексклюзивности, і нахабности, але любови, лагідности, терпеливости, щирої праці, толеранції. От і лікарства на радикалізм в ставіславській диецезії і каже священник з „Діла“, що то цілковито зарадити в радикалізованю в диецезії“.

Як то вже тоне, то все глибоше поринає, так і священник з „Діла“. Хто казав священникови з „Діла“, що духовенство в ставіславській диецезії замкає ся само в собі, хто казав, що з радикалами не хоче мати нічого спільного, хто радикалізм усував від впливу? Допишець з „Діла“ попав в circulus vitiosus, бо виходить все з того становища в наших відносинах народних: нехай все ляшть ся як бувало, бо все добре, все красно у нас. Тому не розуміє він, чи не хоче розуміти, що навіть христ.-сусп. організації яко така не є замкненням духовенства в самім в собі. Се є організації вселюдна, до неї кождому вступ вільний не лише священникам. Священник з „Діла“ уважає, що тої організації у нас не потрібно, а вай би там, коби хоч не говорив в очи неправди в словах „коли духовенство замкне ся само в собі“ і т. д., бо то неправда. Нам розходить ся о добро загальне т. є. організації суспільну всіх верств суспільних на християнських основах а Ви і „вже в Вами“ боїте ся чогось тої організації. Звідти Ваші недотепні глузвання з читачів, коли кажете, що священник не повинен казати, що він з радикалами не хоче мати нічого спільного. Річ природна і цілком розумна. Бо священник своім впливом і повагою пособляв би розвоєви радикалізму, котрий є злий і его треба всіми законними способами поборювати.

Не вдасть ся за рік, то вдасть ся за два, три чи десятку літ побороти, але тоді лише, як священник постановить собі не мішати ся до радикальних змагань. Колиж би знов священник з радикалами спільно виступав на прилюдних зборах і т. д., давав би марку свою і апробату, що все є в ладі, тоді давав би згіршене і радикалізм в той спосіб утверджений годі було би знищити. Священник однак ізза свого стану не може відгородити ся від народа хочби і хотів. Тож при різних нагодах з ріжними людьми може і повинен він на сю тему говорити і наверхати заблудших.

Годіж вимагати від священника, щобі він був членом радикальних організацій і то нічим до того свідком, що робить ся против засад віри і морали а коли би відозвав ся, то би его викинули. Що влaстиво розуміє священник з „Діла“ під неясним висказом, „що зле би було, як би священник сказав собі, що він не хоче мати нічого спільного з радикалами“, то хіба остане его тайною. Бож священник має дуже багато способів, щобі радикалізм сплявити, але коби лише хотів і замість сивняти, щобі его не утверджував своєю апробатою. Годі припустити, щобі при першій ліпшій нагоді не треба було по- рушити радикального гнізда. Чи священник всіє радикалів усмирити, се залежить від самої вдачі священника, від посторонних впливів і підшептів, як і лектури радикальної а особливо залежить се від характеру парохіян і обставин місцевих. Як в громадї є люди не вісупітні, чесні і божі та характерні і як радикалізм розвіє ся лише тому, бо

не було кому народа поучити о его вартости і він лише був як би налетілий хвилевий туман, то там не буде треба багато праці, щобі радикалізм усунути і мірному священникови. Коли однак радикалізм розросте ся в темній, згангрінованій громадї, там він утвердить ся на довше і перейде в наліг і здичілість. От там і священник з „Діла“ нічого не вдіє!

Там треба протявляти товариств інших, християнських, там треба зачати або. Колиж священник з „Діла“ говорить, що спеціальністю в стан. диецезії є то, що парохіянинови відмовляють священники св. Тайн навіть за се, що він носить січову ленту, то показує він сим, як він слабо орієнтує ся і думає як перший лучший селянин, мовляв за ленту не сповідав єгомості і т. д.

Вгляньте, отченьку, глибоше. Той християнин, що вбере ся в ленту, належить до безбожного церквою забороненого товариства антихристиянського, він читає уперто заборонені книжки, брошури і часописи, він підчас богослужень їздить на свої фестивали, танцює підчас вечірні в „Січі“, він викрикує по ночах в селі, він робить людям пакости, ходить по корчмах, словом він є непоправний. Привіде він до сповіді, чи інших св. Тайн, чи яко кум, чи яко свідок, а священник часто на- помінаючи его без успіху морально схоче его укарати, хоч би відмовою розршення тому, що він заявить, що дотеперішнього товариства не кине, отже є моральна певність, що він находячи ся в тих самих обставинах дальше буде свободити. Проте цілком оправдана є відмова св. Тайни яко нерозкая- ному. А навіть священник з „Діла“ того не розуміє, коли каже, що священники деякі відмовляють св. Тайн ізза ленти. Можна собі представити, як то священник з „Діла“ розу- міє св. Тайни і як взагалі їх уділяє, коли глядить лише поверховно а не бере сути річ, не знаючи очевидно засад морального богословія. Коли відмовляє ся розршення жи- вучим в яким будь налові, то чому би мав бути тут виімок?

Радикалізм містить в собі много зла і є причиною ріжних беззаконій. Знов вже уділювати св. Тайн всім без розбору, чи є они достойні, чи ні, не пізнавши дійсно стану душі, не годять ся з достоинством св. Тайн. Священник з „Діла“ бере сі важні патаня дуже легкодушно, видаючи перед собою лише парохіян добрих патриотів і борців за справу руску і не числячи ся з тим, в яким напрямі йде робота і хто нею комендує. Бму даль- ше здає ся, що як его радикальні погоничі на- вить будуть его хвалити за толеранцію, терпе- ливість, вировимілість і т. д., і за се, що він мовчить на радикальні змаганя і провини чи злочини моральні хвалить, то він і вже по- зискав для справи народно-демокр., як він каже християнської. До сего ще далеко!

Не поручаємо сим борби завзятої, борби вищезія і братньої ненависти і безпартійного безголюва, однак поручаємо борбу моральну, чесну християнську, якої провідником має бути всегда священник. Священник повинен пошарити все добре і благородне, а поборю- вати безпосередно усе шкідливе і вводити нарід в обсяг християнської організації на статутах, бо она дає певність, що не зійде она на бездорожа і не поведе нарід в блуд. Нема що хвилево одушевляти ся якимибудь орга- нізаціями цвільно-ліберальними, бо они все є в небезпеці, все можуть стати ся антирелі- гійні, як се стало ся із многими товариствами, де радикали господарюють в супереч ін- тенціям основателів їх і в супереч статутам і духови їх.

(Дальше буде).

На суд — з ним і за що?!

Не знаємо, чому саме „Діло“ під сю по- ру таке неспокійне і нетерпиме супроти хри- стиянських суспільників, що день в день ви- ставляє армату в нашу сторону і висилає що раз то нових стрільців „на про“ із нами. Ма- буть вибори зарисовують ся на виднокрузі і національні демократи, наробивши своєю по- літикою багато невдоволення навіть між своїми сторонниками, старають ся звернути те нев- доволене в иншу сторону. Причину всякого лиха бачить „Діло“ в християнських суспіль- никах і в „Руслані“, а особливе в найвидній- шій личности християнсько-суспільного сто- ронництва п. радника Двора Барвінським; в

его сторону викочено найсильнішу армату повну клевет, які називають ся в „Ділі“ прав- дою. Колиж ми сі клевети одну по другій фактами опрокидували і осудили моральну вартість клеветників, „Діло“ випало з рівно- ваги і помістило найперше небувалий в пу- бліцистці пашквіль на п. радника Двора Бар- вінського з під пера Будзиновського, а тепер в найновішій числі, сформувавши кілька закидів проти п. радника Барвінського і ре- дакції „Руслана“, кличе нас на громадянсь- кий суд.

Не маючи охоти, по приміру „Діла“, витрачувати час, працю і папір, на переме- люване спірних питань, бо воліємо зужитку- вати їх на позитивну роботу, заявляємо на найновішу предлогу „Діла“ що до громадянсь- кого суду ось що: На яку небудь судову розправу йдуть люди, які є або винуваті, або на яких тяжать підозріне, що они в чім не- будь провинили ся супроти громадянської мо- ральности, або супроти постанов державних законів. Ми за собою не почувавмо ніякої вини, противно підносимо предметове осудже- не деяких сторінок діяльности національно- демократичної партії і єї руководителів. Тому громадянський суд повинен відбутися над національними демократами і їх органом ча- сописию „Ділом“. До того домагають ся гро- мадянського суду сі „герольди“ „Діла“ з яки- ми ми не можемо судити ся, бо деякі з них безвіроісповідні і стоять під моральним осуд- дом всеї католицької части нашої суспіль- ности.

Що до закидів, сформулованих сими людьми у „Ділі“, а які зводять ся до таких точок: 1) „Руслан“ на спілку з „Літ. Наук. Вістником“ накинув ся на австрофільську по- літику національно-демократичної партії, 2) шеф християнсько-суспільної партії перший дав товчок до консолідації з москофілами, 3) „Руслан“ є „рентильною часописию“, 4) християнсько суспільні „ватажки“ надужива- ють ключів віри і Церкви, 5) головний „ідео- лог“ християнсько-суспільного сторонництва поміг Полякам до позбавлення всякого впливу нашого народу, 6) християнські суспільники через своє становище в Раді шкільній демо- ралізують учительство, 7) християнські су- спільники просили радикалів о виборчий союз, 8) „Руслан“ веде кампанію проти національ- них демократів, обчислену на піддуренє учи- тельства, 9) „Руслан“ не лише ідейно, але й особисто звязаний з видавництвами „Руского Селянина“ — заявляємо, що ми вже на ті всі точки при ріжних нагодах основно відпо- відали, виказали клеветливість сих закидів від початку до кінця і власне тому, що наш осуд виданий в категоричній формі відібрав всяку основу і змісл сим клеветливим твер- дженням, „Діло“, по якимсь часі — коли вра- жине нашої відповіді затерло ся — пробує відновити „для ефекту“ свої помисли. Нехай „Діло“ дасть фактичні, а не голослові дока- зи на всі свої закиди, а тоді ми з хісном для справи, повернемо до основного розбору сих закидів, мимо просьб наших читачів, щобі не звертали уваги ні на клевети, ні на кле- ветників.

Бо інакше ми мусли би, переходячи точка за точкою, відсвѣжувати наші опроки- неня і заміти, а се не була би дусксия для зрозумівня і проясненя спору, лише повторю- ванє себе „da capo“.

Просимо відновити передплату.

НОВИНИ.

— Календар. В суботу: руско-кат.: Пол. п. П. Д. М.; римо-кат.: Товії. — В неділю: руско- кат.: Сямеона; римо-кат.: Підвжж. св. хреста.
— В справі військового Богослуженя. „Die Zeit“ доносить, що після розпорядку міністер- ства війни в недільних Богослуженях „Die Zeit“ доносить, що після розпорядку міністер- ства війни в недільних Богослуженях до жовнірів має брати участь крім коменданта і діжурного офіцера, як доси, ще 4—5 офіці- рів. — Дуже розумний і хосенний розпорядок — Подорож міністра залізниць бар. Форстера до Львова, до східної Галичини і на Букови- ну, заповіджену на кінець вересня, відложено на пізнійше. Причиною сего є припізнєнє ви- кінченя нового будинку дирекції держ. заліз- ниць у Львові, якого посвяченє має відбутися

ся при участі міністра бар. Форстера. Если не буде яких непредвидженых перепоп, можна надіяти ся приїзду міністра до Львова з кін- цем жовтня.

— Хиблений стріл. З Житомира доносять „Раді“ про звісє „окружное посланіє“ волинсь- кого аєп. Антонія дословно ось що: „Як ві- домо осе недавно волинський архієпископ Ан- тоній порозсилав по своїй єпархії священни- кам „окружное посланіє“ з наказом неодмінно прочитати в церквах після служби Божої. В сім „посланіє“ архієпископ пише переважно про становище православних в Галичині, над котрими буцім то знущають ся увіятські ксьон- дзи. Архієпископ Антоній, між иншим, пише: „Коли увіятські ксьондзи не в силі були „опро- вернути истинную вѣру православную“, тоді они вдались до жандармів та тюремщиків і, змовившись з ними, почали так мучити пра- вославних християн, як колись мучили на- ших пращів нечестиві язичники. Их тягнуть в суди, закидають в тюрми без всякої вини і т. д.“.

„Коли се „посланіє“ читали священники 6 (ст. ст.) серпня після Служби в церквах, ін- телігенція обурена виходила з церкви; навіть темні селяни не охоче слухали се „посланіє“, а деякі хоч і слу- хали, то нічого не розуміли.“

— Новий рік у школах. До першої класи академічної гімназії у Львові записало ся 90 учеників, на філії академічної гімназії запи- сало ся до першої класи 88 учеників. Дуже було би пожадане, щобі й інші дирекції державних і приватних, українських гім- назій подали до прилюдного відома число нововписаних учеників, бо тоді можна би було виміркувати, як сильно відбив ся сей тяжкий рік на фреквенції молодежи по на- ших школах.

Найбільше вписало ся у Львові до пер- шої класи на філії IV. гімназії, бо аж 149 учеників, а найменше на філії VII. гімназії, бо лише 42.

— Про Галичан на Буковині пише „Нова Бу- ковина“ ось що: „Галицке автохтонство, яке на Буковині проявляє ся в тим, що Галичани сепарують себе від Буковинців навіть в това- риськім житю творячи т. зв. „галицку кольо- нію“, а в політичнім навіть осібну партію, пустило вже в самій Галичині глибоке ко- рінє. Оно дійшло вже навіть до того, що при- міром галицкі послі відбирають буковинським послам права інтересувати ся галицкими спра- вами. А найбільше їх люють, що міродатні круги засягають інформації про українські справи у п. Василька. Се галицких автохто- вів так розозлило, що они справу виволкли на- вить перед німецьку публіку і відмовляють послови Василькови права переговорюваня і- менем „Союза буковинських і галицких по- слів“, прикриваючи сим або заздрість, або свою автохтонну нетерпимість. Бо в дійсно- сти Василько не пертрактував і не ковферу- вав нігде в імені „Союза“, а інформував мі- родатні круги як український посол, якому не лиш що вільно, але який повинен і мусть інтересувати ся всіми українськими справами, не зважаючи навіть на те, чи бажають собі сего деякі амбітники в поміж галицких по- слів і черновецької „України“, чи ні.“

— На зал. шляху Львів-Ходорів підмулила вода насип межі стаціями Бібркою і Вибранівкою, межі Вибранівкою і Бориничами та межі Бориничами і Островом. В наслідок сего здержано дня 12. с. м. межі Львовом а Ходо- ровом загальний рух поїздів імовірно на 48 годин. В тим часі не будуть їздити на шляху Ходорів-Чернівці поспішні поїзди ч. 1, 2, 7, і 8, а на шляху Станіславів-Ходорів особові поїзди ч. 314 і 315.

— Осіння слота. В ночи з середи на п'я- тницю звів ся над середуюю Галичиною сильний вихор з дощем і тревав із зростаю- чою силою до внаї рано. Через цілий вчераш- ний день падав у Львові рісний дощ, а хвилями лав як з цєбра. Тєплота упала в день на +9° Ц, а вечером було лише +7° Ц. Останної ночи буря наробила у Львові і в підльвівських садах і лісах великої шкоди і вилонила багато дерев. В посаутіснім парку буря вивернула кілька величавих каштанів, вириваючи їх з корінем. Велику шкоду по- терпіли також садівники, бо буря пообтрєса- ла немало ще недоспілої осінної і зимової садовини. Нині дощ трохи прищинив ся і ві- тер втихомирив ся, але оловані хмари і хо- лод не віщують нічого доброго. Осіннім збо- рам на поли грозить до рєбти загибєль.

— Соцілський здиг в Києві. Перед кількома

днями зачав ся в Києві здвиг російських Соколів з південно-західних країн Росії, значить з земель заселених Українцями. Як доносить „Рада“, на здвиг прибуло около 500 Соколів. Є се початки сокілського руху в Росії взагалі, а з окрема в південній. До сокілських товариств належить там много Українців. Навіть вправи мають український характер. Як в чеській руханковій часописи „Sokol“ читаємо, то на київській здвиг приготовано було з Харківщини вельми оригінальні вправи. Виведено їх в Харкові ще в маю се го року. Вправи були гуртові Соколів з косами і Сокілок з граблями. З се го можна вносити, що рухи вправ наслідували рухи коси при несеню в поле, при клепаню коси, при кошеню і т. п., а рухи грабель при вправах були подібні до рухів грабель при громадженю. Соколи і Сокілки — пше „Sokol“ — були одягнені в різноцвітні, гарні українські строї і співали до вправ пісню: „Гей, косарі, косарі!“

— **Осторога перед агентами!** З Кракова доносять: Вчора прибула тут пішки громада 17 робітників у віці літ 14. до 20., родом з Коропця, котру якийсь агент з Перемишля вивіз до Мисловиць, запевняючи їх, що знайдуть роботу. По тижни безуспішного ожидания агент втік, а голодні хлопці мусили вертати домів. Дорогу з Мисловиць до Кракова відбули в двох днях. Ту зацікавила ся виголоднілими і змученими хлопцями дирекція поліції. Їх вишлють зелізницею домів.

— **Трохи більше обережности.** Григорий Магалюк, який вертав з Канади, розпочав оноді розмову з якимись двома підозрілими дівчатами на Городецькій улиці, а они виявили ему при тій нагоді калитку з 113 доларами і втекли. Магалюк не навчив їх по англійски, а гроші втратив.

— **Жертви готівкою** не звільняють нікого від обовязку жаданя купонів У. П. Т. і уживаня товарів з маркою У. П. Т.

— **Не їхати до Болгарії!** Одержумо отсей комунікат до поміщеня: В останних часах дає ся замітити деякий рух галицьких рільних робітників до Болгарії, викликаний без сумніву, бодай в значній часті, оповістками бюра посередництва праці „Меркур“ в Софії. Приключило ся однак не раз, що тутешні робітники, котрі надіючися на легкого зарібку поїхали до Болгарії, не найшли там відповідної праці. Належить отже остережи рільних робітників, щоби не виїздили до Болгарії без попереднього заключеня умови що до місця праці і не запевнявши собі тим чином зарібку, о який в Болгарії тепер тяжко.

— **Присуд на переселеного агента.** Вчора відбувала ся в III. секції повітового суду у Львові розправа проти Якова Гануша, управителя львівської філії „Canadian Pacific“, обжалованого за переступ еміграційного закона. По відчитаню кількадесяти листів, які по тверджували вину обжалованого, суддя засудив Гануша на 20 днів арешту з обміною на 200 К. гривни.

— **Знова „Цепелін“ розбитий.** Катастрофа баллона Цепелін „L. I.“ коло Гельголанду, про що ми оноді згадали в телеграмі, є першою нещасливою пригодою цепелінського кружляка, в котрій були також жертви в людськім житю. З баллону вислано саме перед катастрофою радіотелеграм з вістюю, що з причини тучі баллон спустив ся на море і просить о поміч. Поваяк баллон був приневолений задержати ся на кіпчка годин в студеной полосі, зменшив ся значно внаслідок остидження обем газу, а крім того баллон внаслідок того, що відняв ся дуже високо, утратив около 2400 гранних метрів газу. Тягар залогі став ся внаслідок того занадто великий і баллон зачав сильно спадати. Керманчик баллона зачав викидати, що міг, щоби сплинати спадане баллона. Всі змаганя були однак надаремні. Зі шкоростю 20 до 22 метрів на секунду спадав баллон до Північного моря. Щоби забезпечитись від стріляня неприятельської флотії, держав ся баллон стало на висоті 1300 до 1500 метрів, бо вправи мали характер военний. Кількох монтерів пробовало вискочити з гондолі і переплисти через море, але всі згнули. Інші монтери подусили ся в салони.

Стверджено вже назвища 6 офіцерів і вояків баллона Цепелін „L. I.“ які уратували ся; назвища семого не стверджено. Загалом виратувало ся 7, згнуло 13 людей.

— **Нещасте з баллоном.** Воздуше судно вій-

скове „L. Z. I.“, котре в дуже трудних умовах прибуло вчора до Липска о год. 2:30. в поля маневрів, не могло з причини сильного вітру всунути ся до гангару. Тримало его на ливнях 150 вояків, коли баллон нараз по ударі сильного вітру підняв ся в гору. В послідній хвили через увільнене моторів удало ся уникнути катастрофи. Чотирох вояків не пустило в пору ливни і баллон підняв їх в гору; один фельдвებელ зіскочив щасливо, другого витягнуто до гондолі, а двох вояків вилало з висоти 150 метрів і погбли на місци.

— **Католиці руховили в Ватикані.** Минувші неділі члени католицкого спортивного конгресу, який зібрав ся в Римі, рішили удати ся до Ватикану, щоби т м представити ся Сьв. Отцю. В сій цілі зібрани ся они перед базилікою сьв. Петра. Однак там чекали на них товни зложені з членів різних протикатолицких товариств, які з окликом: „Най живе Джордано Бруно!“ кинули си на католицких руховиків і почали їх чинно зневажати. Аж поліція вмішала ся і уможливила руховикам вийти до базиліки а опісля перейти до ватиканської палати.

Там усталив ся руховики на ондній в просторих площі. По хвилі в ложі, що виходять на се подвірє, появил ся Сьвятійший Отець і удлив зібраним свого благословеня, які втала єго з одушевленем окликами: „Най живе Сьвятійший Отець!“

Напад на католицких руховиків, з гори уложений, був вимірений головно проти руховиків, які походять з Австрії. А тимчасом одначе дістало ся найбільше бельгійским руховикам.

— **Вибір посла.** На опорожненій намісником д-ром Коритовским посольській мандат до державної ради, поставили польські демократи кандидатуру д-ра Тадея Рutowского, місто-предсідника Львова.

— **Холера.** Як доносять з полудня нашої монархії в Хорватії і Славонії лучили ся по одинокі случаї холери. В Босні панує холера в п'ятьох округах. Кілька осіб померло. Власти розпорядили далеко йдучі середники осторожности. У сімох осіб, які занедужали передвчера в Будапешті стверджено азійську холеру. Загалом вчора шного дня стверджено в області Угорщини 167 случаїв холери.

В Румунії обняла пошесть холери величезну область. Урядове зіставлене від часу вибуху холери виказує 1555 занедужань, а з того 661 покінчило ся смертю.

— **Вовки в Яремчу.** Побережник Авдрій Лис застрілив дня 6. с. м. в лісі повисше потоку Жонка в Яремчу величезного вовка, котрий доганяв оленя. Вовк тій від якогось часу робив велику шкоду на сусідних полонянах, порываючи що кілька днів вівці, які там пасли ся, а навіть заходив по вівці на обійстя господарів. Убитий вовк є цілий рудої краски і незвичайно високий.

— **Трета жертва вибуху.** Оноді помер в шпиталі робітник Петро Кушнір, трета жертва вибуху у фабриці штучних огнів бл. п. Рутковського на Погулянці.

— **Кілько мільярдів йде на уоруженя?** „L'Action économique“ дає обчисленя що до коштів воєнного уоруженя великодержав: В роках 1881—1890 Німеччяна, Англія, Австро-Угорщина, Франція, Італія і Росія разом видали 39 мільонів франків на уоруженя.

В роках 1891—1900 сі самі великодержави видали разом на ту саму ціль 49 мільярдів.

В роках 1900—1910 видали 79 мільярдів 500 мільонів франків.

Або, що разом шість великодержав, які нині становлять тридержавний союз і тридержавне порозумінє, видали на уоруженя протягом тридцяти років 167 мільярдів 625 мільонів франків. Се число не дасть ся представити в уяві. Але можна его арозуміти, коли будемо знати, що можна би за него одержати.

Отже 167 мільярдів 625 мільонів представляє вартість всіх недвижностей у Франції і Німеччині разом взятих! Власник сеї суми міг би купити цілу Францію і Німеччину всім всім, що знаходять ся там в будівлях. Але такого богача нема і не може бути на сьвітї. Не вистарчило би на заплату сеї суми всіх монет, які є тепер в обігу на земній кулі, бо сеї монети є всего на 45 мільярдів франків (золото, срібло і аліяж).

Коли відіймемо від сих 167 мільярдів

625 мільонів франків пять мільярдів, які видала Англія на війну з Бурами, а також шість мільярдів 250 мільонів, які видала Росія на війну з Японією, то покаже ся, що оставши 156 мільярдів 375 мільонів франків обернено майже виключно на уоруженя, які служили виключно... для паради.

В теперішнім році 1912—12 загальна сума уоруженя тридержавного союзу і тридержавного порозуміня коштувати буде 8 мільярдів 743 мільони 750 тисяч франків. До сих видатків треба ще дочислити проценти від позичок, які затягнуто на цілі уоружень. Щоби порозуміти, скілько ті проценти вивосять, досить буде пригадати, що капітал, відданий на 4 прц., подвоює ся протягом двацять літ.

А однак такі уоруженя серед винішних обставин конечні і ніяка держава в імя безпеки свого естования не може відказати ся від їх поношеня.

— **Гостинні виступи міністра в цирку.** Французкий міністер Бріядд дійсно виступав оноді на представленю в цирку в Нью Йорку. Поверх 20,000 публки заповнило цирк, оплескуючи міністра як циркового „артиста“.

— **Бандитизм у Львові.** У Львові намножило ся дуже велике число звичайних бандитів, які непокоять его мешканців нападами, розбоями і рабунками. Вчера в полудне лучив ся напад около 16-літнього підростка Дулика, молодого кандидата до криміналу, на Вайнштайнівну, власничку овочарні. З тимчасового слідства виходить, що Дулик перед кількома днями обікрав власних родичів на кількадесят корон і втік між своїх львівських співтоваришів а коли ему вже тих грошей не стало, рішив ся легким коштом здобути нові гроші на гулятику.

Жертвою свого нападу вибрав Дулик овочарню Вайнштайнівної при улиці Пекарській, отже майже в середмістю. Власничка овочарні, як звичайно, сама пересиджувала в склепї і з охотою подала Дуликови ждану содову воду, а опісля цукорки і овочі, які він заідаючи, пересидів в склепї від 8-семої рано до пів до першої в полудне, забавляючи Вайнштайнівну розмовою. Між тим Дулик добре придивляв ся, де складала Вайнштайнівна гроші. І коли она, хочаць позбути із склепу „говірливого“ гостя, заявила ему о пів до 1, що йде на обід і просить его о заплату в сумі 2 кор. і 4 сотиків, Дулик встав з крисла і підійшов до власнички із словами: „Но, то я заплачу“. Однак місто грошей, витягнув в кишені ніж і вхопивши жінчину за волосє, повалив єї на землю і вбив ніж раз в шю, другий раз в груди. Закам на крик дівчини, збігла ся публіка, бандит втік, забравша з собою гроші. Бандита ще не зловлено, а тяжко поранену Вайнштайнівну відставлено до шпитала. Чим, як чим, але цвитує тучам бандитизмом може Львів похвалити ся.

— **Хто уживає товарів з маркою У. П. Т.,** при чиняє ся до піднесеня поваги Товариства піднимає жертву фабриканта на рідну школу

— **Зїзд почтових урядників.** В Абаці відбув ся недавно зїзд австрійських почтових урядників, на якім прийшло до живої виміни думок з приводу переволочи введеня в житє службової прагматик. Головний бесідник, предсідник союзу почтових урядників, критикував становище сторонидтв в часі останної сесії парламенту і висловив сумнів, чи з причини співзвонного скликаня парламенту на осній сесії перейде фінансовий плян і чи правительство введе сеї осени, як прирекло, службову прагматик. Бесідник загрозив(!) самопомочию(?) державних урядників всіх категорій. На зїзді ухвалено резолюцію з заявою, що державні урядники рішучо не допустять до проволочи введеня службової прагматикі і домагають ся єї введеня безпрОВОЛОЧНО перед полагодою державного бюджету. Представник чеського союзу почтових урядників заявив, що его товариші стоять в тій справі згідно з німецькими почтовими урядниками. Зїзд ухвалив ще резолюцію з домаганєм підвижки активальних додатків і додатків на ліченє.

— **Німці кольоністи на Волині.** Цікаву статейку на сю тему подає київська „Рада“. Статейка звучить: Осідками німецьких осель на Волині є повіти: житомирський, луцький, новгород-волинський, володимир-волинський і ровеньський, а також в значній частині — радомисльський повіт на Київщині. Більшість осель гуртує ся коло німецьких осередків, як н. пр. коло Новгород-Волинська, коло місточок Ро-

жище, луцького повіту, Пулин, Холосна і Горошок, житомирського і инш. В останні роки всіх сих осель на Волині начислено приблизно 600, а мешканців Німців у них від 90 до 120 тисяч душ. Сказати з певністю, скільки десятин землі посідають сі заїди — досить трудно. З урядових жерел довідуюмо ся, що загалом особи лютеранської віри мають на Волині біля 200 тисяч десятин. У всякім разі ся скількість на стільки поважна, що зневолила виспу администрацію нарешті вжити проти се го небажаного явища деяких заходів. Року 1880. видали гяд обмежень, яким спинили купно землі і віднайм. єї на довголітню аренду німецькими кольоністами. Таким чином вплив Німців кольоністів в південно-західнім краю значно припинив ся.

Дописець „Рус. Молвы“ каже, що в останні 1 і пів до 2 роки на Волині помітно навіть протилежне явище, а власне — поворот Німців назад до своєї батьківщини. Як рационально не велиб Німці своє зразкове господарство, проте вдержати ся їм серед сучасних обставин на Волині стало дуже тяжко. В останній час ціли на землю і за аренду так ростуть, що Німці-кольоністи приневолені шукати инших місць, красших умовин. В сїм власне і треба бачити причину їх переселеня. Недавно з різних повітів на Волині виїхало за кордон більше 30 німецьких родин. Потяг до ліквідації маєтків і виселеня Німців за кордон тепер можна помічати мало не по всій Волині. Більшість виселенців рушає до східних Прус, де в околицях Кенігсбергу кольонізаційне товариство наділяє їх участками землі, викупленої у польських земле-власників.

Але втішати ся з приводу виїзду Німців можна було би тільки тоді, кінчить „Рада“, коли би сиродувані Німцями землі попадали в українські руки.

— **Хто марнує неужитки,** замість зложити на У. П. Т., марнує загальне добро.

— **Нова комета.** Зьвіздарня в Сімеїс на кримській півострові відкрила дня 5. с. м. нову комету, яку вже слідуєчого дня було видно в зьвіздарні в Гамбурзі і в Відні. Нова комета представляє собою цікаве небесне тіло. Звичайно комета представляє ся людському оку яко ясне ядро, окружене із всіх сторін ясною мраквиною, або з ясним вистрілом мраквини в одну сторону в виді хвоста. Нововідкрита комета на перший вид є подібна зовсім до звичайної зьвізди з сімлю світла 10-ої величини, а доперва при точнійшій оглядаю єї через далековиди помічує ся малу мраквину довкола ядра. Комета находит ся в опозиційнім становищі від сонця, то є, земля є межі сонцем а кометою. Отже комета є тепер дальше від сонця як земля, а мимо того відбиває ся своєю ясностю. Колиж буде близько сонця, приміром внутр окружної дороги планети Меркур, то буде давати ся нам більшою і яснійшою. Очевидно що астрономи заїкавали ся новим гостем зьвіздистого неба і слідають дорогу комети — чи може не схоче она відвідати нашої землі.

— **Людоїди в Новій Гвінеї.** Недавно наспіла вість, що дикун в Новій Гвінеї зїли американського Німця, мінеральога Джона Варнера. Папуаси, яких уважають прамешканцями великого острова, Нова Гвінея, що лежить на північ від Австралії, є дійсно людоїдами, а на мало прослідженім, або й недослідженім острові людоїдство цвіте як за давних часів. В недоступних гущавинах пустинні стоять „святині“ людоїдів. Є се малі, чорні від диму хатинки, в яких вудять ся части тіла людей, коротко кажучи — вуджарні. Не звісно, о скілько людоїдство Папуасів впливає лише з замилюваня в мордах, з кровожадности, чи може з жадоби до людского мяса. Знатоки твердят, що Папуаси мордують і зїдають білого лише тоді, коли він сьвідомо, чи несьвідомо згрішить проти їх законів. Коли приміром білий полкован в області Папуаса, обидив его поняте власности, а шкоди не винагородить, то згине. Чим хоробрійше хтось боронить ся, тим певнійше буде віджений, бо Папуаси, як також инші людоїди вірять, що хоробрість убитого входить в тях, які его зїли. Протягом останного року зїли Папуаси австрійського Німця Вікулча і его товариша стрільця райських птахів, Петервена; не так давно тому закололи і пожерли глядача золотам Дамкелера, якого коні брали як надприродні ества. Що їм не подобало ся з Варнером — не звісно ще.

— Пиянство в Росії в 1912. році. Звіт про продажі алкоголю в Росії свідчить, що в 1912 р. пиянство побільшило ся. В 1912. році працювало 61 акцизних управ., 2,983 горалень і 26,016 казенних монополій. В 1912. р. побільшило ся число горалень на 48. Число монополій поменшило ся проти 1911. року на 218, причім одна монополія припадала на 5,922 душ населеня. Продано горівки в 1912. році 96,522,429 ведер (1 ведро має 12¼ літри) се є на 4,772,193 ведер більше, ніж в 1911. році. В самій Росії випито 95,116,093 ведра, що складає пересічно на душу 0.62 ведра в 40 степенів. В 1911. р. вжили горівки на 0.2 ведра менше ніж в 1912. р.

Чистого доходу одержано з продажі горівки 626,408,464 карб. 73 коп., с. є більше 1912. р. о 28,662,578 рублів 95 коп. Найбільше випито горівки в осінні місяці і в жовтні. Найбільше випито в московській районі, потім йдуть петербургський і київський. На останньому місці естляндський. (Рѣчь).

Оповідки.

— Оголошене Тов-а „Просвіта“ на прийняте до жіночої школи домашнього господарства в Угерцях винявських. З двом 15. жовтня розпочне ся в тій школі наука і тревати ме 6 місяців. Наука безплатна, вписове 3 К, удержане 25 К місячно. Умовини прийняті: Добрий стан здоровля стверджений лікарским свідодством, 16. рік життя, народна школа. Подане о прийняте треба надсилати на руки філії „Просвіти“ до 1. жовтня с. р. а філія по ствердженню, що кандидатка має умовини стати сільською газдинею, буде правильно платити за удержане в школі та заслугоє на прийняте відошле подане до 8. жовтня прямо до Дирекції жіночої школи в Угерцях винявських, пошта Рудки. За головний Виділ Товариства „Просвіта“: *Іван Ківелюк*, голова. *Др. Іван Брик*, секретар.

Самотна могила.

Д-ій Сергій Єфремов, перебуваючи в Ялті на Кримі, відвідав могилу пок. Степана Руданського і свої вражіння переписав в „Раді“ п. в. „Самотна могила“ осьими словами:

Єсть у красуні-Ялті одно місце, на якому жвавіше забуть ся серце у кожного Українця, на яке він дивити меть ся не байдужним оком чужого туриста. Се могила Степана Руданського. На могилу его ніхто певне окремих подорожній не робить, як на велику могилу на Канівських горах, але бути в Ялті й не розшукати могили Руданського Українцями неможливо. Се єдине серед чужих гір місце, де чимсь рідним подихне на его, де озветь ся ему спогадами недавне минуле й рідне слово до него заговорить.

Гадкою поміж сірими будинками, здіймаючи ся все в гору, повила ся дорога на кладовище. Гарне місце оббрано на вічну оселю помершим у сьому гарному краю! Вниз, під ногами — людські житла, але і струнких кипарисів і вічно живе, без краю широке море; кругом високі гори сивими хмарами повиті, лісами зеленими вкриті. Між морем і горами сплять на ялтинському кладовищі померші, немов слухаючи безупинного дерев шепотіння та вічного диханя моря. І ставні кипариси тихо хитають над ними своїми чепурними голівками...

— Чи не знаєте, де могила Руданського?

— Руданського? Йдіть просто в гору, а лівого боку стежки. Та ось дівчина вас доведе.

За хвилину ми були на сій самотній на чужині могилі.

Півкругла брала дикого, необтесаного каменя, аршинів на 2½ заввишки, придавила груди тому, хто ввесь вік поривав ся за Україну, та мусів жити і сконати на чужині. Червонато сірий кольор каменя гарно вирізняє ся на зеленому тлі дерев і відтіняє невеличкий білий мармуровий хрестик на своєму вершечку. Кілька високих кипарисів та два рідні дубочки тісно обступили самотну могилу, сплели ся гіллям своїм і немов стережуть її від усього лихого, немов стоять на якісь варті почесній. Особливо сі два дубочки. Рясним гіллям припали они до каменя, окрили его холодочком, неначе сами тужать

за тим, хто спить спочиває під тим холодним каменем...

По каміню повив ся розгорнутий аркуш і на ему вирито:

На могилі не заплаче
Ніхто в чужині.
Хиба хмаронька
Заплаче дощем по мені.

Степан Руданський
Малорусский поет
помер року 1873.
квітня 21-го, 39 літ.

Силкував ся хтось словами небіжчика промовити, але не зумів доладу. Чиясь дбайлива рука почала була сріблом окривати чорні літери, але на половині урвала. Чи на ча сину тільки спинила ся, а чи й зовсім, покликав кудись далеко, відійшла від самотної могили?.. Тимчасом блискучі новенькі рядки поруч давних чорних дають вражінє чогось нескінченного, силоміць перерваного — як і поетична діяльність самого небіжчика...

На могилі не заплаче
Ніхто в чужині, —

скаржить ся — плаче самотна могила. Проте знаки є, що могилу земляки відвіду ють. На хресті почеплено вінка з лавру. Тахо шелестить він на вітрі засохлим листем, а на білій стрічці чорніють слова: „Поету-страднику — Катеринославска „Просвіта“. Був хтось тут, і недавно, видко.

— Чи приходять хто сюди, на могилу? — питаю у сторожа.

— А якже! Приходять. Богато приходять. Часто водити доводиться.

Стоить самотна могила на чужій землі, між горами та морем, над красунею-Ялтою. Але й на чужині згадують її свої люди, слухають її скарг і в рідну країну несуть сей образ співця, і по смерті самотного, як був за життя...

Сергій Єфремов.

15. VIII. 1913.
Гурзуф.

Телеграми

в днѣ 12. вересня.

Відень (ТКБ). Цар привив вчєра на окремих, довшим послуханю предєдника міністрів гр. Штіргка.

Відень (ТКБ). Нивішній „Fremdenblatt“ пише: Ми уповажнені з міродатної сторони до заяви, що чутки, які появили ся в печати про майбутнє уступленє гр. Берхтольда, є зовсім безосновні.

Париж (Аг. Гав.). Доносять з Атен: Міністер заграничних справ Панас заявив супроти представника Аг. Гаваса в справі тоасту грецького короля в Берліні (в яким, як донесли ми, заявив грецькій король, що всі побіди завдячує грецька армія німецькій военній штуді — прим. Ред.), що жалє ізза сего непорозуміня. Король виголосив війскову бесіду не маючи політичних намірів. Намір обидження Франції викликав би невдоволенє цілого грецького народа.

Париж (Аг. Гав.). Грецький посол вручив міністрів заграничних справ Пішонови депешу грецького правительства з заявою, що Греція свідомо того, що завдячує Франції і з своєї сторони все зробить, щоби утревалити порозумінє між обома державами.

Токіо (ТКБ). Відбуло ся ту в театрі кількатисячне віче, на якім поставлено домаганє управильнєня манджурскої і монгольської справи з оружем в руці. Дневники домагають ся, щоби вислати військо до Китаю, або щоби кабинет подав ся до відставки. Роблять ся великі приготвлення до маніфєстации проти правительства.

Берлін (ТКБ). В Біхенбауєрн впав війсковий літак серед публики. 4 особи погибли, дві тяжко поранені, літак розторощив ся.

Рим (Вл. тел.). 1200 м. від побережа біля Помпеї відкрито стародавній порт, віддалений від міста о 7 кіл. Виякопалища є глибоко під землею.

Шукаю о:оби інтелігентної в середнім віці, бездітної, котра могла би обняти цілковитий заряд мого дому. Вдови по сьвячениках маюють першєвство. Зголошеня лиш письменні слати: о. П. Білинський, парох Зарваниці, пошта Вишнівчик. 569(3)

Олександр ґарбівський.

Спомини з мого життя.

Перша часть (Образки з громадянського і письменського розвитку Русинів в 60-их рр. XIX ст. (з додатком переписки Ст. Новаківча, М. Лисенка і П. Куліша, з 10 портретами і двома картинами) вийшли вже яко № 87—91 Загальної Бібліотеки.

Можна набути в Накладні Я. Орешта й на в Коломиї, або в Книгарні Н. Товариства ім. Шевченка у Львові.

Ціна брошурованого примірника 1 К 50 сот
оправного примірника 1 „ 80 „

Чудові образи кисти арт. маль. п. О. Куриласа.

I. Пречиста Діва — Мати Русного краю.

II. Ісус Христос — небесний Учитель.

Сі чудові образи (одинокі на народних мотивах) вийшли вірно після оригіналів у всіх природних красках.

Ціна за пару оправлєних образів:
в рамках дубових в опакованєм К 20— місячно К 3
" золотих " 24— " К 4
" магонових " 28— " К 4
" спеціальних " 34— " К 5
Вислав за поспілатою або на рати: М. Кри-
вещий Львів. Ринок ч. 10.

Науки духовні

о. К. Кузика.

Ч. I. по ціні 2 К можна дістати у Автора в Радвині, п. пошта в місці. — Части II ої печатанє на укінченю.

Рух зеліничих поїдів

обовязуючий з днем 1. мая 1913 р. після часу середно-європейського.

Замітна. Поїзди поспішні означені гурбим друком. Години нічні від 600 вечєром до 5⁵⁹ рано означені підчеркненєм чисел минутних.

Кризу до Львова

на головний дворець:

З Кракова: 2²², 5⁴², 6²²0, 7²⁵, 8⁴⁵, 9⁵⁵, 1¹⁰*, 1²⁵, 2²⁰§, 5³⁰, 7⁵¹†, 8²⁵, 9⁴⁰ *) з Тарнова. §) від 15/5 до 30/9 включно щоденно. †) з Городка яг. від 1/6 до 30/9 вкл. щоденно. о) з Мостиск.
З Підволочиск: 7¹⁵, 11²⁵, 1⁴⁷§, 2¹⁵, 5²⁵, 10³⁰, 10⁴³†
†) з Красного. §) від 15/5 до 30/9 вкл. щоденно.
З Черновець: 1²⁰, 5²³*, 5⁴³*, 7⁴⁰, 10²⁸†, 1⁴⁵, 5³⁵, 6³¹, 9²⁵
*) З Станіслава. †) з Коломиї. ‡) з Ходорова в кождий день по неділі і сьвяті.
Зі Стрия: 7²⁰, 9⁰, 11⁴⁰. † 20, 11 10⁴²§, §) від 15/6 до 8/9 включно лишєнь в неділі і римо-кат. сьвята
Зі Самбора: 7⁴⁵, 9⁵⁵, 1⁴⁸, 8³⁰.
Зі Сокаля: 7⁰⁵, 1⁰⁰, 7³⁸.
З Яворова: 8⁰⁴, 4²⁰.
З Підгаєць: 11²⁰, 10²⁰.
Зі Стоянова: 9⁵⁰, 6³⁰.

на дворець „Львів-Підзамче“:

З Підволочиск: 6⁵⁶, 11⁰⁵, 1³³*, 1⁵⁸, 5⁰⁶, 10¹², 10³¹†
†) з Красного. *) від 15/5 до 30/9 включно щоденно.
З Підгаєць: 7²⁶*, 10⁴⁹, 10⁰¹, 12⁰⁰§
*) з Винник. §) в Винник лиш в суботу.
Зі Стоянова: 9³¹, 6¹¹

на дворець „Львів-Личаків“:

З Підгаєць: 7⁰⁸*, 10³¹, 3⁰³* 9⁴¹, 11⁴³§.
*) з Винник. §) з Винник в суботу.

Локальні поїзди.

на головний дворець:

З Брухович: щоденно 6⁵⁵
щоденно: від 1/5 до 30/9 7²⁶
від 1/6 до 31/8 8³⁷, 11⁰⁰, 3⁴¹, 5¹⁵, 9³⁰
в неділі і римо-кат. сьвята:
від 1/5 до 31/5 3⁴¹, 9³⁰.
від 1/6 до 31/8 1⁵⁴.
З Янова: щодня: від 16/5 до 15/9 9¹¹,
від 1/6 до 31/8 1²⁵
в неділі римо-кат. сьвята:
від 11/5 до 31/8 10¹⁰.
З Любіня: в неділі і римо-кат. сьвята від 11/5 до 8/9 9⁰⁰.
З Винник: лишє в суботу 12¹⁶.

Візити зі Львова

в головного двірця:

До Кракова: 1²³, 3³⁵, 8²⁵, 8³², 1²⁶†, 2⁰⁵§, 2⁴⁵, 3⁴⁰*, 5⁵⁰, 7⁰⁰, 7³⁰, 11¹⁰.
*) До Ряшева. §) від 15/5 до 30/9 включно щоденно. †) До Городка яг.
До Підволочиск: 6⁰⁸, 10⁴⁰, 2⁰⁰, 2⁴⁵§, 2⁵⁵†, 8⁴⁰, 11¹⁵.
†) До Красного. §) від 15/5 до 30/9 включно щоденно.
До Черновець: 2⁴⁵, 6¹⁹, 9¹⁰, 10⁰⁸, 2³⁰, 3¹²*, 5⁵²†, 7⁵⁰-, 11⁰⁰.
*) До Станіслава. †) До Коломиї
*) До Ходорова в кождий день перед неділю і сьвятю.
До Стрия: 7²⁵, 11⁰²§, 1⁵⁰, 6⁵⁰, 8¹⁵, 11²⁵.
§) від 15/6 до 8/9 вкл. лише в неділі і римо кат. сьвята.
До Самбора: 6⁵², 9⁰⁵, 3⁵⁰, 10⁵⁰.
До Сокаля: 7⁵⁰, 2³⁵, 7⁵⁰, 11³⁵*.
*) До Рави рускої (лише в неділі).
До Яворова: 8⁴⁰, 6³¹.
До Підгаєць: 5⁵⁵, 4⁵³.
До Стоянова: 8⁰⁵, 6⁰⁰.

в двірця „Львів-Підзамче“:

До Підволочиск: 6²⁸, 11⁰⁰, 2¹⁴, 2⁵⁸*, 3¹²†, 9⁰², 11³³.
†) До Красного. *) від 15/5 до 30/9 включно щодня.
До Підгаєць: 6⁰⁹, 1³⁴*, 5¹⁵, 10⁴⁰§.
*) лише до Винник. §) До Винник лише в суботу.
До Стоянова: 8²², 6¹¹.

на дворець „Львів-Личаків“:

До Підгаєць: 6²⁸, 1⁵³*, 5³⁶, 7⁴⁵*, 10⁵⁹§.
*) Лише до Винник. §) До Винник лише в суботу.

з головного двірця:

До Брухович: що дня: 6⁰⁰
щоденно: від 1/5 до 30/9 4²¹.
від 1/6 до 31/8 7²⁴, 10⁰⁵, 2²⁵, 6¹⁵, 8³⁵
в неділі і римо-кат. сьвята:
від 1/5 до 31/5 2²⁵, 8³⁵
від 1/6 до 31/8 12⁴⁷.
До Янова: щоденно: від 16/5 до 15/9 3⁰⁸,
від 1/6 до 31/8 10¹⁵.
в неділі і римо-кат. сьвята: від 11/5 до 31/8 1¹¹.
До Любіня: в неділі і римо-кат. сьвята від 11/5 до 8/9 2²⁵